

Byla C-459/20**Prašymo priimti prejudicinį sprendimą santrauka pagal Teisingumo Teismo procedūros reglamento 98 straipsnio 1 dalį****Gavimo data:**

2020 m. rugsėjo 15 d.

Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas:

Rechtbank Den Haag, buveinė Utrechtė (Nyderlandai)

Sprendimo dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą priėmimo data:

2020 m. rugsėjo 10 d.

Ieškovė:

X

Atsakovas:

Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid

Pagrindinės bylos dalykas

Pagrindinės bylos dalykas yra sprendimas netenkinti prašymo išduoti leidimą gyventi šalyje, kurį ieškovė pateikė po to, kai išsiskyrė su sutuoktiniu, kuris yra Nyderlandų pilietis. Santuokoje gimė vaikas, kuris turi Nyderlandų pilietybę, tačiau auga Tailande ir dar niekada negyveno Nyderlanduose. Kyla klausimas, ar ieškovė iš aplinkybės, jog jos vaikas turi Nyderlandų pilietybę, gali kildinti savo teisę gyventi šalyje, nes vaikas, jo motinai neturint teisės gyventi šalyje, negalėtų naudotis teisėmis, kurias jis turi kaip Sąjungos pilietis.

Prašymo priimti prejudicinį sprendimą dalykas ir teisinis pagrindas

Šis pagal SESV 267 straipsnį pateiktas prašymas susijęs su klausimu, ar SESV 20 straipsnis turi būti aiškinamas taip, kad pagal jį draudžiama netenkinti trečiosios šalies piliečio prašymo išduoti leidimą gyventi šalyje, kai šis trečiosios šalies pilietis turi išlaikomą nepilnametį vaiką, kuris turi Sąjungos valstybės narės pilietybę, tačiau dar niekada negyveno Sąjungoje, dėl to, kad prašymo

netenkinimo pasekmė būtų ta, kad vaikas negalėtų naudotis savo kaip Sąjungos piliečio teise gyventi šalyje.

Prejudiciniai klausimai

1.

Ar SESV 20 straipsnis turi būti aiškinamas taip, kad pagal jį draudžiama, jog valstybė narė trečiosios šalies piliečiui, kuris turi išlaikomą nepilnametį vaiką, kuris yra Sąjungos pilietis ir yra saistomas faktiniu priklausomumo ryšiu su šiuo trečiosios šalies piliečiu, atsisakyti suteikti teisę gyventi valstybėje narėje, kurios pilietybę turi nepilnametis Sąjungos pilietis, kai šis nepilnametis Sąjungos pilietis gyvena ne šioje valstybėje narėje ir ne Sąjungoje ir (arba) dar niekada negyveno Sąjungos teritorijoje, taigi faktiškai iš nepilnamečio Sąjungos piliečio būtų atimama teisė atvykti į Sąjungos teritoriją?

2.

a) Ar (nepilnamečiai) Sąjungos piliečiai turi pareikšti arba įrodyti interesą naudotis jiems dėl turimos Sąjungos pilietybės suteikiamomis teisėmis?

b) Ar tokiomis aplinkybėmis gali būti reikšminga tai, kad paprastai nepilnamečiai Sąjungos piliečiai negali savarankiškai pareikšti savo teisių ir nuspręsti dėl savo gyvenamosios vietos, o tokiais klausimais yra priklausomi nuo savo tėvų (vieno iš tėvų), taigi dėl to gali atsitikti taip, kad nepilnamečio Sąjungos piliečio vardu bus pasinaudojama jo kaip Sąjungos piliečio teisėmis, o tai gali būti nesuderinama su jo kitais interesais, kaip tai suprantama, pavyzdžiui, pagal Sprendimą *Chavez-Vilchez*?

c) Ar šios teisės yra absoliučios, t. y. negali būti daroma kliūčių naudotis jomis arba valstybė narė, kurios pilietybę turi (nepilnametis) Sąjungos pilietis, netgi turi pozityvią pareigą suteikti galimybę pasinaudoti šiomis teisėmis?

3.

a) Ar vertinant priklausomumo ryšio, kaip jis suprantamas pagal pirmąjį klausimą, buvimą turi lemiamą reikšmę tai, ar vienas iš tėvų, kuris yra trečiosios šalies pilietis, prieš pateikdamas prašymą arba prieš priimant sprendimą jam nesuteikti teisės gyventi šalyje, arba prieš (nacionaliniam) teismui priimant sprendimą su šios teisės nesuteikimu susijusioje byloje, kasdiniame gyvenime rūpinosi nepilnamečiu Sąjungos piliečiu ir ar iki tol tai darė ir (arba) toliau gali daryti kiti asmenys?

b) Ar tokiomis aplinkybėmis iš nepilnamečio Sąjungos piliečio galima reikalauti, kad jis tam, jog galėtų faktiškai naudotis jam pagal Sąjungos teisę suteikiamomis teisėmis, persikeltų į Sąjungos teritoriją pas kitą iš tėvų, kuris yra Sąjungos pilietis, tačiau galimai nebeturi nepilnamečio globos teisių?

c) Jei taip: ar yra skirtumas, ar šis vienas iš tėvų naudojasi ar naudojosi globos teisėmis ir (arba) nepilnamečiui teikia ar teikė teisinę, finansinę arba emocinę globą ir ar yra pasiruošęs jam tokią globą teikti ir (arba) juo rūpintis?

d) Ar paaiškėjus, jog vienas iš tėvų, kuris yra trečiosios šalies pilietis, turi išimtines nepilnamečio Sąjungos piliečio globos teises, tai reikštų, kad teisinės, finansinės ir (arba) emocinės globos klausimui turi būti teikiama mažiau reikšmės?

Nurodytos Sąjungos teisės nuostatos

SESV 20 straipsnis.

Nurodytos nacionalinės teisės nuostatos

Nėra.

Faktinių aplinkybių ir proceso santrauka

- 1 Ieškovė yra Tailando pilietė, ji buvo susituokusi su Nyderlandų piliečiu. Santuokoje gimė vaikas, kuris turi Nyderlandų pilietybę, tačiau gimė Tailande. Po vaiko gimimo ieškovė grįžo į Nyderlandus, o vaiką Tailande augino jos mama ir jis dar niekada nebuvo Nyderlanduose.
- 2 Po santuokos nutraukimo ieškovės teisė gyventi Nyderlanduose 2017 m. buvo panaikinta. 2019 m. gegužės 6 d. atsakovas ieškovei pranešė, jog ji bus išsiųsta į Bankoką. 2019 m. gegužės 7 d. ieškovė pateikė prašymą suteikti teisę gyventi šalyje pas [B]. 2019 m. gegužės 8 d. sprendimu šis prašymas buvo netenkintas, paskui ieškovė buvo išsiųsta iš šalies. Dėl to paduotą ieškovės skundą 2019 m. liepos 2 d. sprendimu atsakovas atmetė. Dėl šio sprendimo ieškovė pareiškė šį ieškinį *Rechtbank Den Haag* (Hagos pirmosios instancijos teismas).
- 3 Iš pradžių pagal teisės aktus abu tėvai turėjo bendras vaiko globos teises. 2020 m. vasario 5 d. teismas Surine (Tailandas) ieškovei paskyrė išimtines globos teises. Vis dėlto *Rechtbank Den Haag* neturi patvirtintos šio sprendimo kopijos, todėl nėra aišku, ar ieškovė yra viena iš tėvų, turinti išimtines globos teises.

Svarbiausi pagrindinės bylos šalių argumentai

- 4 Ieškovė laikosi nuomonės, jog ji turi teisę gyventi Nyderlanduose, nes jos vaikas turi Nyderlandų pilietybę ir iš jo turimos Sąjungos pilietybės gali būti kildinama jos teisė gyventi šalyje. Ieškovė nurodo, jog turi vaiko globos teises, visada su juo palaikė emocinį ryšį ir visada jam teikė teisinę ir finansinę globą. Ieškovės teigimu, iš pradžių ji iš Nyderlandų skaitmeninėmis priemonėmis palaikė kontaktą su vaiku, o Tailande juo rūpinosi jos mama. Grįžusi į Tailandą vaiku rūpinasi ji

pati. Dėl medicininių priežasčių ieškovės mama vaiku rūpintis nebegali. Iš pradžių kontaktą su tėvu vaikas turėdavo daugių daugiausia kartą per metus. Tačiau kadangi vaikas nekalba nei nyderlandų, nei anglų kalba, jie negalėjo bendrauti. Nuo 2017 m. kontakto su tėvu nebėra. Todėl vaikas yra visiškai priklausomas nuo ieškovės. Jei ieškovei nebus suteikta teisė gyventi šalyje, tuo pačiu ir iš vaiko bus atimta galimybė naudotis jo kaip Sąjungos piliečio teisėmis.

- 5 Atsakovas teigia, jog kriterijai, kuriuos Europos Sąjungos Teisingumo Teismas (toliau – Teisingumo Teismas) nustatė Sprendime *Chavez-Vilchez ir kt.*¹ siekiant įvertinti, ar vaikui trukdoma naudotis jo kaip Sąjungos piliečio teisėmis, kai jis yra priverstas išvykti iš Sąjungos teritorijos (apie tai žr. šio prašymo 9 punktą), šiuo atveju netaikytini. Taip yra dėl to, kad ieškovės prašymo suteikti teisę gyventi šalyje netenkinimo pasekmė nėra ta, kad vaikas priverčiamas išvykti iš Sąjungos teritorijos, nes jis juk nuo pat gimimo gyvena Tailande. Be to, atsakovo manymu, neaišku, ar vaikas nuo motinos (nuo kurios buvo atskirtas kone visą savo gyvenimą) yra taip priklausomas, kad dėl to, jog motina priverstinai gyvens ne Sąjungoje, ir jis bus priverstas gyventi ne Sąjungoje. Taip pat neaišku, koks vaiko ryšys su Nyderlanduose gyvenančiu tėvu. Be to, neįrodyta, jog tai, kad ieškovei bus suteikta teisė gyventi Nyderlanduose, atitiks vaiko interesą.

Prašymo priimti prejudicinį sprendimą motyvų santrauka

- 6 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas nurodo, jog didelę reikšmę šioje byloje pirmiausia turi tai, ar Teisingumo Teismo sprendimai bylose *Ruiz Zambrano*², *Dereci*³, *O. ir kt.*⁴ ir *Chavez-Vilchez ir kt.* taip pat taikytini tokiu atveju, kai nepilnametis Sąjungos pilietis gyvena ne Sąjungos teritorijoje arba dar niekada nebuvo Sąjungoje.
- 7 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, remdamasis Sprendimu *Dereci*, daro išvadą, jog Sąjungos valstybės narės piliečiai šios valstybės narės atžvilgiu gali remtis Sąjungos teise, be kita ko, SESV 20 straipsniu. Sprendime *Ruiz Zambrano* Teisingumo Teismas dėl šio straipsnio nusprendė, jog jis turi būti aiškinamas taip, „kad pagal jį draudžiama valstybei narei <...> atsisakyti leisti trečiosios valstybės piliečiui, išlaikančiam savo mažamečius vaikus, Sąjungos piliečius, gyventi valstybėje narėje, kurioje gyvena jo vaikai ir kurios pilietybę jie turi, <...> nes [tokiu sprendimu] iš minėtų vaikų būtų atimta teisė veiksmingai naudotis su jų, kaip Sąjungos piliečių, statusu susijusiomis pagrindinėmis

¹ 2017 m. gegužės 10 d. Teisingumo Teismo sprendimas *Chavez-Vilchez ir kt.*, C-133/15, EU:C:2017:354.

² 2011 m. kovo 8 d. Sprendimas *Ruiz Zambrano*, C-34/09, EU:C:2011:124.

³ 2011 m. lapkričio 15 d. Sprendimas *Dereci ir kt.*, C-256/11, EU:C:2011:734.

⁴ 2012 m. gruodžio 6 d. Sprendimas *O. ir kt.*, C-356/11 ir C-357/11, EU:C:2012:776.

teisėmis“. Lemiamą reikšmę turi tai, ar tokio sprendimo pasekmė būtų ta, kad vaikai būtų priversti išvykti iš Sąjungos teritorijos.

- 8 Nyderlandų aukščiausiasis administracinis teismas *Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State* (Valstybės Tarybos Administracinių bylų skyrius, toliau – *ABRvS*) 2012 m. nusprendė⁵, jog sprendimai *Ruiz Zambrano* ir *Dereci* gali būti reikšmingi ir tokiomis aplinkybėmis, kai nepilnametis Sąjungos pilietis gyvena ne Sąjungos teritorijoje. Tas sprendimas buvo susijęs su dviem vaikais, iš kurių vienas Nyderlanduose gimė ir iš pradžių gyveno, o kitas Nyderlanduose niekada negyveno. Vis dėlto toje byloje buvo konstatuota, jog trečiosios šalies pilietis yra vienintelis iš nepilnamečių Sąjungos piliečių tėvų, nes kitas iš tėvų buvo miręs. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, remdamasis pirmiau minėtu Sprendimu *O. ir kt.*, daro išvadą, jog šioje byloje lemiama reikšmė taip pat turi tai, ar ieškovė turi išimtinės vaiko globos teises. Būtent aplinkybė, jog vaikas yra priklausomas nuo trečiosios šalies piliečio, nulemia tai, kad šis vaikas negalės naudotis savo kaip Sąjungos piliečio teisėmis.
- 9 Be to, Teisingumo Teismas Sprendime *Chavez-Vilchez ir kt.* nustatė kriterijus siekiant įvertinti, ar yra faktinis priklausomumo ryšys tarp nepilnamečio, kuris yra Sąjungos pilietis, ir vieno iš tėvų, kuris yra trečiosios šalies pilietis, taigi, ar šio vieno iš tėvų išsiuntimo pasekmė būtų ta, kad vaikas taip pat būtų priverstas išvykti iš Sąjungos teritorijos. Tokia išvada turi būti daroma „atsižvelgiant į visas nagrinėjamo atvejo aplinkybes, visų pirma vaiko amžių, fizinį ir emocinį išsivystymą, emocinio ryšio su vienu iš tėvų, Sąjungos piliečiu, ir kitu iš tėvų, trečiosios šalies piliečiu, laipsnį ir grėsmę, kurią išsiskyrimas su pastaruoju sukeltų vaiko pusiausvyrai“.
- 10 Minėtame *ABRvS* sprendime buvo konstatuota, jog Teisingumo Teismo jurisprudencija, susijusi su Sąjungos pilietybe, taikoma ir tuo atveju, kai nepilnametis Sąjungos pilietis gyvena ne Sąjungos teritorijoje, tačiau klausimas, ar tai yra pagrįsta, Teisingumo Teismui niekada nebuvo pateiktas. Bet kuriuo atveju, jei ši jurisprudencija netaikoma, suinteresuotasis vienas iš tėvų, kuris yra trečiosios šalies pilietis, Nyderlanduose niekada negalės pagal Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos 8 straipsnį remtis išvestine teise gyventi šalyje. Pagal šį straipsnį tik leidžiama gyventi pas šeimos narį, kuris yra ne jaunesnis kaip 21 metų. Nepilnametis Sąjungos pilietis *per definitionem* negali tenkinti šios sąlygos.
- 11 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas nurodo, jog pagal šią jurisprudenciją Sąjungos piliečio teisės grindžiamos tiesiogiai Sąjungos pilietybe. Tai reiškia, kad Sąjungos pilietis neturi įrodyti, jog turi interesą naudotis jam pagal Sąjungos teisę suteikiamomis teisėmis. Vis dėlto nepilnamečiai negali savarankiškai naudotis šiomis teisėmis. Jie negali patys nuspręsti dėl savo gyvenamosios vietos ir yra priklausomi nuo savo tėvų (vieno iš tėvų). Dėl to gali atsitikti taip, kad nepilnamečio Sąjungos piliečio vardu bus pasinaudojama jo kaip

⁵ 2012 m. kovo 7 d. *ABRvS* sprendimas, ECLI:NL:RVS:2012:BV8631.

Sjungos piliečio teisėmis, o tai gali prieštarauti jo kitiems interesams, kurie nurodyti Sprendime *Chavez-Vilchez* nustatytuose kriterijuose. Sprendime *Dereci* šiuo aspektu keliamas klausimas, ar valstybės narės tik negali daryti kliūčių nepilnamečiui naudotis su Sąjungos pilietybe susijusiomis teisėmis, ar jos galbūt netgi turi pozityvią pareigą suteikti galimybę naudoti šiomis teisėmis.

- 12 Galiausiai prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas prašo Teisingumo Teismo išaiškinti, ar vertinant, ar yra priklausomumo ryšys, dėl kurio vienam iš tėvų, kuris yra trečiosios šalies pilietis, būtina suteikti teisę gyventi Sąjungoje, lemiamą reikšmę turi tai, ar šis vienas iš tėvų kasdieniame gyvenime rūpinosi vaiku ir ar iki tol tai darė ir toliau gali daryti kiti asmenys. O gal galima reikalauti, kad vaikas persikeltų pas kitą iš tėvų, kuris turi Sąjungos pilietybę, neatsižvelgiant į tai, ar jis norėtų prisiimti teisinę ir finansinę vaiko globą? Taip pat kyla klausimas, ar situacija keistųsi, jei globos teises turėtų tik vienas iš tėvų.